

**INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER**

**MENNESKERET
I FOKUS**

**BERETNING TIL INATSISARTUT
2014-16**

INDHOLD

- 3 FORORD
- 4 OVERBLIK
- 6 VIDEN SKAL FORANKRES I GRØNLAND
- 10 HØRINGSSVAR OG RÅDGIVNING AF MYNDIGHEDER
- 14 INTERNATIONAL OPMÆRKSOMHED

MENNESKERET I FOKUS

Beretning til Inatsisartut 2014-16

Redaktion: Jonas Christoffersen (ansvh.), Christoffer Badse, Mandana Zarrehparvar og Lise Garkier Hendriksen.

Oversættelse til grønlandsk: Hans Møller og Juaaka Lyberth.

Grafisk design: Hedda Bank

Tryk: Toptryk Grafisk ApS

Fotos: Christoffer Badse

ISBN: 978-87-93605-05-3

EAN: 9788793605053

© 2017 Institut for Menneskerettigheder

Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution

Wilders Plads 8K · 1403 København K · Telefon 3269 8888 · www.menneskeret.dk

Institut for Menneskerettigheders publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger fx store typer, korte linjer, få ordelinger, løs bagkant og stærke kontraster. Vi arbejder på at få flere tilgængelige pdf'er. Læs om tilgængelighed på www.menneskeret.dk/tilgaengelighed

KORT OM INSTITUTTET

Menneskerettigheder findes i grundloven og i en række internationale konventioner, som Danmark og Grønland har valgt at være bundet af. Menneskerettigheder er for eksempel ytringsfrihed, retten til en retfærdig rettergang og princippet om, at alle er lige for loven. Det er også retten til uddannelse, til sundhed og til at have en bolig.

Det er Institut for Menneskerettigheders opgave at holde øje med, hvordan menneskerettighederne gennemføres i Grønland. Instituttet har siden maj 2014 været national menneskerettighedsinstitution i Grønland.

Vi giver derfor Naalakkersuisut, Inatsisartut og rigsmyndighederne rådgivning om menneskerettigheder, for eksempel ved at vurdere, om forslag til ny lovgivning lever op til menneskerettighederne.

Vi rapporterer også om menneskeretlige forhold til internationale organisationer, for eksempel FN.

En vigtig del af vores arbejde består i at samarbejde med grønlandske institutioner og organisationer, primært Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Instituttet skal afgive en beretning til Inatsisartut om vores virksomhed og udviklingen i menneskerettighederne i Grønland. Vi afgiver også en beretning til Folketinget, hvor vi beskriver vores arbejde i Danmark og internationalt og kort omtaler vores arbejde i Grønland. Se mere på www.menneskeret.dk/beretning.

ENGLISH SUMMARY

As from May 2014, the Danish Institute for Human Rights also became the National Human Rights Institution for Greenland and, as such, is obligated to submit a report on its activities to Inatsisartut, the Parliament of Greenland. This report covers 2014-16.

We cooperate primarily with the Human Rights Council of Greenland and MIO – National Advocacy for Children's Rights – in furthering human rights in Greenland.

In 2014-16, we have, inter alia, conducted the following activities in relation to Greenland:

Public consultation memos and advice to authorities, etc.:

- Considered 42 items of draft legislation sent for public consultation and containing human rights issues.
- Published status reports on human rights issues in Greenland in 2014 and 2016 in cooperation with the Human Rights Council of Greenland.
- Trained civil servants from the Government of Greenland in human rights legal method.
- Cooperated with the Court of Greenland on the development of the new District Court Judge Training Programme as well as the continuing education of lay defence counsel (2014-15).
- Hosted workshops for the Human Rights Council of Greenland on a range of human rights topics and reporting methods.
- Participated in a working group on fair trial and rule of law in Greenland hosted by the Danish Bar and Law Society.
- Published a report on equal treatment of Greenlanders in Denmark as part of our work in Denmark on equal treatment.

Reporting to the UN:

- Submitted parallel reports to the UN on conditions in Greenland related to the UN conventions on the rights of persons with disabilities, on elimination of racial discrimination and discrimination of women as well as on the prevention of torture, and on civil and political rights, and children's rights. The reports are part of the ongoing examination by the UN of the implementation of the conventions in Denmark and Greenland.
- Hosted a public meeting in Nuuk on fair trial and access to justice with the Human Rights Council of Greenland and the Government of Greenland. The meeting provided information for the council's parallel report to the UN under the Universal Periodic Review (UPR) as well as for the official national report.

Activities to promote the rights of children:

- Published a teaching manual on children's rights together with MIO – National Advocacy for Children's Rights. The manual addresses teaching in the youngest and middle classes of primary school.
- Trained student teachers and their lecturers in Ilinniartfissuaq, Greenland's teacher training institution, a department under the University of Greenland, in cooperation with MIO in order to boost the knowledge of children's rights in teacher training.
- Developed two short films on the rights of children and human rights, generally, and assisted MIO in adapting the films into Greenlandic, thus targeting the films at children, youth, and child professionals in Greenland.

FORORD

Dette er Institut for Menneskerettigheders første beretning til Inatsisartut. Den giver et overblik over instituttets opgaver og resultater i Grønland i perioden 2014-16.

Vi har i denne periode fokuseret på at samarbejde og udveksle viden med institutioner og myndigheder i Grønland, først og fremmest Grønlands Råd for Menneskerettigheder, børnerettighedsinstitutionen MIO og de relevante departementer i Naalakkersuisut.

Sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder har vi tilstræbt at arbejde systematisk med den viden, som rådet og vi tilsammen har om menneskerettigheds-situationen i Grønland. Med statusrapporter, som fornys og udvikles hvert andet år, har vi etableret et grundlag for, at vi kan præsentere fremskridt og tilbageskridt på en række områder for grønlandske myndigheder og rigsmyndigheder.

Sammen med MIO har vi arbejdet for at fremme kendskabet til børns rettigheder i skoler, blandt lærere og på læreruddannelsen.

Vi har også gjort det til en fast del af vores arbejde med grønlandske forhold at udarbejde høringssvar til myndighederne. Vi har således givet en menneskeretlig vurdering af udkast til ny lovgivning fra Naalakkersuisut, Inatsisartut og rigsmyndighederne, når det har været relevant. Det har for eksempel været i forbindelse med initiativer om ny lovgivning om støtte til personer med handicap, ny lovgivning om støtte til børn, introduktion af muligheden for brug af peberspray i anstalterne, og forud for, at den danske persondatalov blev sat i kraft for Grønland. Beretningen her beskriver et udsnit af de emner, vi har skrevet høringssvar om.

Endelig har vi i perioden udarbejdet rapporter til FN inden for en lang række områder. Vi har i samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder opbygget et grundlag for, at FN's traktatkomitéer og FN's Menneskerettighedsråd får vores vurdering af menneskerettighedssituationen som et fast supplement til myndighedernes vurdering.

God læselyst!

Jonas Christoffersen
Direktør

Dorthe Elise Svinth
Bestyrelsesformand

OVERBLIK

I 2014-16 har vi blandt andet gennemført disse aktiviteter i forhold til Grønland:

Høringssvar og rådgivning af myndigheder med flere:

- Behandlet 42 høringer om udkast til lovforslag og lignende, hvor menneskerettigheder var relevante.
- Udgivet statusrapporter om menneskerettighedssituationen i Grønland i 2014 og 2016 sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder.
- Undervist embedsfolk i Grønlands Selvstyre i menneskeretlig metode.
- Samarbejdet med Retten i Grønland om udvikling af den nye kredsdommeruddannelse og den løbende uddannelse af forsvarere (2014-15).
- Afholdt workshops for Grønlands Råd for Menneskerettigheder om en række menneskeretlige emner og om rapporteringsmetoder.
- Deltaget i en arbejdsgruppe under Advokatrådet om retssikkerhed i Grønland.
- Udgivet en rapport om ligebehandling af grønlandere i Danmark som led i vores danske ligebehandlingsarbejde.

Rapportering til FN:

- Rapporteret til FN i samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder i

forhold til konventionerne om rettigheder for personer med handicap, racediskrimination, diskrimination af kvinder, tortur, borgerlige og politiske rettigheder samt børn. Rapporterne indgår i FN's løbende undersøgelse af, hvordan Danmark og Grønland gennemfører sine internationale forpligtelser efter disse konventioner.

- Afholdt folkemøde i Nuuk om retssikkerhed sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Grønlands Selvstyre. Mødet gav input til både rådets og statens rapportering til FN's Menneskerettighedsråd i forbindelse med den Universelle Periodiske Bedømmelse (UPR).

Indsatser for at fremme børns rettigheder:

- Udarbejdet et undervisningsmateriale om børns rettigheder til brug for undervisning i grundskolen på de yngste og mellemste klassetrin. Materialet er lavet sammen med MIO.
- Undervist lærerstuderende og undervisere på Ilinniarfissuaq under Grønlands Universitet sammen med MIO for at styrke undervisningen i børns rettigheder på læreruddannelsen.
- Udarbejdet to korte film om henholdsvis børns rettigheder og menneskerettigheder og bistået MIO med at tilpasse filmene til grønlandsk, så de blev målrettet børn, unge og børneprofessionelle i Grønland.

GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER

- Rådet er oprettet ved Inatsisartutlov med virkning fra 1. januar 2013 og finansieres af den grønlandske landskasse.
- Rådet er uafhængigt, men sekretariatsbetjenes af Departementet for Sociale Anliggender, Familie, Ligestilling og Justitsvæsen.
- Rådet skal blandt andet medvirke til overvågning og rapportering om menneskerettighedssituationen i Grønland.
- Rådets 18 medlemmer er udpeget af organisationer og institutioner efter bestemmelser i Inatsisartutloven: 15 er repræsentanter for civilsamfundsorganisationer, uafhængige institutioner og interesseorganisationer, mens 3 repræsenterer myndigheder.
- Rådet holder to-tre møder om året og vælger selv sine indsatsområder.
- Medlemmernes arbejde i rådet er frivilligt og ulønnet.
- Rådet udpeger et medlem af Institut for Menneskerettigheders bestyrelse.

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER I GRØNLAND

- Instituttet har siden maj 2014 været national menneskerettighedsinstitution i Grønland.
- Arbejdet finansieres af instituttets danske finanslovsbevilling. Vi modtager ikke særskilt finansiering til arbejdet i Grønland, men allokterer internt cirka 1 mio. kroner om året til dette arbejde, inklusive lønudgifter.
- Vi afgiver hørings svar til grønlandske og danske myndigheder om forhold i ny grønlandsk lovgivning af menneskeretlig relevans.
- Vi rapporterer om menneskerettighedssituationen i Grønland til internationale organer i samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder.
- Vi giver faglig sparring til Grønlands Råd for Menneskerettigheder.
- Vi rådgiver grønlandske myndigheder og rigsmyndigheder i forbindelse med menneskeretlige problemstillinger.

VIDEN SKAL FORANKRES I GRØNLAND

LØBENDE SAMARBEJDE GAVNER BÅDE GRØNLAND OG DANMARK

Institut for Menneskerettigheder samarbejder med blandt andet Grønlands Råd for Menneskerettigheder om at fremme menneskerettighederne i Grønland. Det gør vi ved for eksempel at give faglig sparring til rådet om de emner, som rådet ønsker fokus på. I 2014-16 har det blandt andet handlet om børn og unge, handicap, retssikkerhed samt ligebehandling, sprog og kultur.

Desuden samarbejder vi med rådet om at rapportere til internationale organer som FN og Europarådet om grønlandske forhold. På den måde kombinerer vi rådets viden om konkrete forhold i Grønland med instituttets metodiske tilgang og opbygger derved en fælles viden om menneskerettighedssituationen i Grønland.

I 2016 tog Inatsisartut initiativ til, at Naalakkersuisut skulle evaluere Grønlands Råd for Menneskerettigheds virke. I den forbindelse har vi over for Naalakkersuisut blandt andet givet udtryk for, at vi fortsat støtter et stærkt og tæt samarbejde mellem rådet og instituttet. Vi vil bestræbe os på at øge vores fysiske tilstedeværelse i Grønland, i det omfang det lader sig gøre inden for den løbende vurdering af instituttets samlede prioriteringer og ressourcer.

FÆLLES STATUSRAPPORT GIVER MERE VIDEN

I samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder udgav instituttet i 2014 for første gang en statusrapport om menneskerettighedssituationen i Grønland. I november 2016 udgav vi en ny og opdateret udgave, hvor en række menneskeretlige udfordringer inden for følgende emner er beskrevet:

- Gennemførelse af menneskeretten
- Børn og unge
- Handicap
- Ligebehandling (nyt kapitel)
- Naturressourcer (delvist nyt kapitel)
- Retfærdig rettergang og frihedsberøvelse (nyt kapitel)
- Retssikkerhed i kommuner og selvstyre
- Udbredelse af menneskerettigheder
- Uddannelse.

Hvert kapitel indeholder en præsentation af lovgrundlaget for området, relevante internationale konventioner og et overblik over den menneskeretlige udvikling på området de seneste år. Desuden giver vi i hvert kapitel anbefalinger til, hvordan menneskerettighederne kan styrkes i Grønland inden for en række udvalgte temaer. Læs rapporten på dansk og grønlandsk på <http://menneskeret.dk/udgivelser/menneskerettigheder-groenland-status-2016>.

Børns rettigheder skal på skoleskemaet.

Sammen med rådet lancerede vi statusrapporten ved et velbesøgt arrangement i Nuuk, der blev streamet på internettet, så interesserede fra hele Grønland havde mulighed for at følge med.

VI SÆTTER FOKUS PÅ PERSONER MED HANDICAP

Naalakkersuisut udpegede i oktober 2015 Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Institut for Menneskerettigheder som uafhængig funktion efter FN's Handicapkonvention.

Sammen skal vi derfor fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af FN's Handicapkonvention i Grønland og i den forbindelse inddrage organisationer, som repræsenterer personer med handicap.

Rådet og instituttet har valgt at fokusere på følgende indsatser i de kommende år:

- At kortlægge udfordringerne for personer med handicap i samarbejde med civilsamfundet
- At forbedre videns- og datagrundlaget om personer med handicap og udvælge indikatorer for gennemførelsen af Handicapkonventionen i Grønland
- At kortlægge behovet for kapacitetsopbygning hos myndigheder og institutioner og i civilsamfundet.

Vi kombinerer rådets viden om konkrete forhold i Grønland med instituttets metodiske tilgang og opbygger derved en fælles viden om menneskerettigheds-situationen i Grønland.

BØRNS RETTIGHEDER SKAL PÅ SKOLESKEMAET

Instituttet samarbejder med MIO om at udbrede kendskabet til børns rettigheder.

Instituttet udgav sammen med MIO i 2014 et undervisningsmateriale om børns rettigheder – ”Sæt børns rettigheder på skoleskemaet” – som henvender sig til de yngste og mellemste klassetrin. Materialet indeholder aktiviteter og øvelser, så lærere kan planlægge en undervisning, der er tilpasset børnene og den tid, som er til rådighed.

Instituttet og MIO har i 2015-16 undervist alle fire årgange af lærerstuderende på Ilinnarfissuaq under Grønlands Universitet i menneskerettigheder og særligt børns rettigheder. Formålet med undervisningen er at styrke fremtidige læreres kompetencer

til at undervise i børns rettigheder og styrke deres rolle med hensyn til at hjælpe elever, der befinder sig i vanskelige situationer. I 2016 har vi endvidere undervist underviserne på Ilinnarfissuaq, så disse fremover vil kunne integrere menneskerettighedsundervisning i læreruddannelsens fag.

En Gallupundersøgelse, der blev gennemført i 2014 for instituttet og UNICEF, viste, at 38 procent af de 12-16-årige børn i Grønland mener, at de ved noget eller meget om børns rettigheder. Det er flere end i 2009, hvor det kun gjaldt 24 procent. Til gengæld ved kun 68 procent af de grønlandske børn, at børn har ret til at blive beskyttet mod vold. Tabel 1 viser et udpluk af resultaterne sammenholdt med den viden, som børn i Danmark giver udtryk for at have.

TABEL 1

Undersøgelse af børns viden om rettigheder	Børn i Grønland		Børn i Danmark	
	2009	2014	2009	2014
Mener, de ved noget eller meget om børns rettigheder	24	38	39	23
Ved, at børn har ret til at blive beskyttet mod vold	67	68	85	93

HØRINGSSVAR OG RÅDGIVNING AF MYNDIGHEDER

Institut for Menneskerettigheder afgiver løbende høringssvar om ny grønlandsk lovgivning eller rigslovgivning for Grønland, hvis udkastet til et lovforslag eller en bekendtgørelse indeholder menneskeretlige problemstillinger. Desuden har vi rådgivet offentlige myndigheder om forskellige spørgsmål.

I 2014-16 har vi behandlet i alt 42 høringer om ny lovgivning for Grønland, hvoraf vi havde bemærkninger i 24 tilfælde. Alle høringssvar findes på dansk på www.menneskeret.dk/monitorering/hoeringssvar.

Nedenfor beskriver vi et lille udpluk af høringssvarene og rådgivningen af myndigheder.

NY ADGANG TIL BRUG AF PEBERSPRAY BØR BRUGES VARSOMT

I 2016 var et udkast til ændring af kriminalloven i høring med henblik på at udvide mulighederne for magtanvendelse i anstalterne med brugen af peberspray. Vi anbefalede, at Kriminalforsorgen i Grønland i forbindelse med den nærmere fastsættelse af regler om anvendelse af peberspray er opmærksom på kravene til nødvendighed, proportionalitet og skånsomhed i de situationer, hvor brugen af peberspray er relevant.

Instituttet henviste i den forbindelse til instituttets rapport fra 2014, "Brug af peberspray i danske fængsler og arresthuse", som blandt andet indeholder en gennemgang af den menneskeretlige regulering og de internationale

anbefalinger på området. Desuden indeholder rapporten en række anbefalinger, herunder at peberspray som udgangspunkt ikke bør anvendes i lukkede rum eller mod en person, som personalet har opnået fuld kontrol over.

TEST FOR BRUG AF EUFORISERENDE STOFFER PÅ UDDANNELSESINSTITUTIONER KAN GIVE BAGSLAG

I 2016 var et forslag til Inatsisartutlov om testning for brug af euforiserende stoffer på uddannelsesinstitutioner og kollegier under behandling i Inatsisartut. Lovudvalget anmodede instituttet om en vurdering af forslaget. Instituttet gennemgik forslaget i lyset af hensynet til børn og unges ret til privatliv, hensynet til at bekæmpe brugen af euforiserende stoffer og hensynet til børn og unges adgang til uddannelse og bolig. Instituttet inddrog den tilgængelige viden om effekten af narkotikatest på skoler og uddannelsesinstitutioner, herunder blandt andet Sundhedsstyrelsens gennemgang af dansk og international forskning. Forskning viser, at narkotikatest ikke har den ønskede, positive effekt, og at narkotikatest endda kan have negative konsekvenser.

På den baggrund anbefalede instituttet, at Inatsisartut ikke vedtog den del af forslaget, der vedrørte adgang til at foretage narkotikatest på almindelige uddannelser. Instituttet anbefalede, at Naalakkersuisut og Inatsisartut i stedet iværksatte indsatser baseret på internationale erfaringer som beskrevet i

Vi kommenterer på udkast til ny lovgivning, hvor menneskerettigheder er relevante. I 2014-16 gennemgik vi 42 udkast.

blandt andet Naalakkersuisuts "National indsatsplan mod hash" og Sundhedsstyrelsens "Forebyggelsespakke om stoffer". Lovforslaget blev i efteråret 2016 trukket tilbage.

PERSONDATALOVEN I KRAFT FOR GRØNLAND EFTER 15 ÅR

Den danske persondatalov trådte 1. december 2016 i kraft i Grønland. Vi finder det meget positivt, at der omsider tages skridt til at gøre op med registerlovgivningen. På den måde bliver reguleringen i Grønland af behandlingen af personoplysninger mere tidssvarende og omfatter nu også elektronisk databehandling

af personoplysninger. Til gengæld vil persondatalovens regler være forældede inden for kort tid, når nye standarder vinder indpas i EU-landene med den kommende EU-forordning om databeskyttelse.

Instituttet anbefalede i sit høringssvar i 2015, at der skal være en lige så god beskyttelse af persondata i Grønland som i Danmark. Derfor burde den danske regering i samarbejde med Naalakkersuisut gå et skridt videre og foreslå en særskilt lov for Grønland om databeskyttelse, som kunne tilpasses grønlandske forhold og tage højde for de nyeste standarder.

GRUNDIG REDEGØRELSE OM UDFORDRINGERNE PÅ HANDICAPOMRÅDET

Naalakkersuisut udarbejdede i 2016 en redegørelse om status på handicapområdet. Instituttet fandt det særdeles positivt, at Naalakkersuisut i redegørelsen valgte en grundig og kritisk tilgang til de udfordringer, som Grønland står over for med hensyn til vilkårene for personer med handicap. Naalakkersuisuts redegørelse er efter instituttets opfattelse udtryk for en objektiv, omfattende og saglig gennemgang af handicapområdet i Grønland, der giver et godt – og nødvendigt – grundlag for en kommende lovreform til implementering af FN's Handicapkonvention.

Instituttet udtrykte håb om, at lovreformen bliver tilsvarende grundig og ambitiøs. Instituttet anbefalede, at de problemstillinger, som er rejst i Naalakkersuisuts redegørelse, først og fremmest adresseres og søges løst ved at forsøge at nedbryde de samfundsskabte barrierer frem for at kompensere for personens funktionsnedsættelse. Instituttet anbefalede blandt andet også, at Naalakkersuisut sikrer, at den kommende lovreform indeholder et generelt forbud mod diskrimination på grund af handicap, det vil sige såvel inden for som uden for arbejdsmarkedet.

FORBEDRET FORSLAG TIL INATSISARTUTLOV OM STØTTE TIL BØRN

Naalakkersuisut sendte i løbet af 2016 tre gange et udkast til Inatsisartutlov om støtte til børn i høring. Lovudkastet havde til formål

Afvisning af udlejning af selvstyrets boliger til personer med psykisk sygdom var vanskeligt foreneligt med FN's Handicapkonvention.

at styrke børns rettigheder igennem en klar sociallovgivning. Instituttet fandt, at lovudkastet blev væsentligt forbedret, i takt med at det blev revideret. Instituttet fandt det blandt andet positivt, at instituttets anbefaling om, at tidsrammerne for det centrale børnesagkyndige udvalgs sagsbehandling fastlægges direkte i loven, blev indarbejdet i udkastet. Samtidig fastholdt instituttet særligt to anbefalinger, som Naalakkersuisut ikke efterkom, henholdsvis om

barnets ret til kontakt med sine forældre og om underretning til Det Sociale Ankenævn.

SENT FREMSKRIDT FOR JURIDISK FADERLØSE

Først i 2014 blev det muligt for personer født uden for ægteskab før 1963 i Vestgrønland og før 1974 i Nord- og Østgrønland at føre en faderskabssag. Instituttet antager, at den tidligere lovgivning var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Lovændringen var derfor et vigtigt og helt nødvendigt skridt for at sikre rettighederne for de personer, som i årevis ikke har haft mulighed for officielt at få fastslået identiteten på deres far.

Personerne kan dog efter de nye regler kun anlægge faderskabssag, hvis den formodede far stadig er i live, eller hvis dødsbobehandlingen endnu ikke er afsluttet. For nogle vil lovændringen derfor komme for sent, og en sidste mulighed for oprejsning og en eventuel økonomisk erstatning er derfor at anlægge erstatningssag mod staten.

TILBAGESKRIDT FOR UDLÆNDINGE I MINEPROJEKTER

Udlændinges mulighed for opholds- og arbejdstilladelse i anlægsfasen i forbindelse med et storskalaprojekt i Grønland er reguleret af rigslovgivning i en selvstændig lov fra 2014.

Vi udtalte os kritisk om lovforslaget, fordi lovgrundlagets samspil med den grønlandske storskalalov er bekymrende upræcist. Det

efterlader stor tvivl om, hvorvidt de opholds- og arbejdsvilkår, som udenlandske arbejdstagere vil skulle arbejde under, og som afviger fra de sædvanlige løn- og ansættelsesvilkår i Grønland, vil være i overensstemmelse med menneskerettighederne. Det gælder for eksempel retten til at færdes frit i Grønland, når man har lovligt ophold.

TVIVLSOMT FORBUD MOD BOLIGANVISNING AF PERSONER MED PSYKISK SYGDOM

I 2014 rådgav instituttet Kommuneqarfik Sermersooq i en sag om anvisning af selvstyre-ejede boliger til personer med psykisk sygdom. Kommunen havde fået et påbud fra det daværende Departement for Boliger om, at kommunen ikke måtte anvise visse af selvstyrets lejligheder til personer med psykisk sygdom. Dette påbud skulle gælde, uanset om kommunen vurderede, at personerne ikke var til gene eller fare for deres omgivelser.

Instituttet redegjorde for, hvordan en så generelt formuleret afvisning af fremtidig boliganvisning til personer med psykisk sygdom var vanskeligt forenelig med Naalakkersuisuts forpligtelser under FN's Handicapkonvention, herunder konventionens forbud mod usaglig forskelsbehandling på grund af handicap og konventionsforpligtelsen til at fremme inklusion i samfundslivet. Departementet modtog senere kritik af Ombudsmanden for Inatsisartut i sagen, som illustrerer vigtigheden af, at forvaltningsmyndighederne er bevidste om menneskeretlige forpligtelser og principper.

INTERNATIONAL OPMÆRKSOMHED

HØJSÆSON FOR RAPPORTERING TIL FN

I 2014-16 har der været mange rapporteringer om grønlandske forhold til FN. Hvert fjerde-femte år skal Danmark, Grønland og Færøerne over for FN redegøre for gennemførelsen af menneskerettighederne i de enkelte dele af rigsfællesskabet. Forud for hvert møde med FN's komité skal staten udarbejde en rapport, ligesom nationale menneskerettighedsinstitutioner og civilsamfundsorganisationer kan udarbejde egne rapporter, såkaldte parallelrapporter. Traktatkomitéernes medlemmer er eksperter i det emne, som konventionen vedrører.

I 2014-16 har vi i samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder skrevet parallelrapporter til FN's traktatkomitéer om gennemførelsen af

- FN's Handicapkonvention
- FN's Racediskriminationskonvention
- FN's Kvindekonvention
- FN's Torturkonvention
- FN's Konvention om borgerlige og politiske rettigheder
- FN's Børnekonvention.

MANGLENDE DISKRIMINATIONSFORBUD OG KLAGEMULIGHED

Det er en vedvarende anbefaling fra instituttet og Grønlands Råd for Menneskerettigheder, at Grønland indfører et generelt forbud mod diskrimination på baggrund af køn, race, etnisk oprindelse, religion, tro, handicap,

alder, seksuel orientering mv. såvel inden for som uden for arbejdsmarkedet. På nuværende tidspunkt er kun kønsdiskrimination forbudt. FN's Handicapkomité, FN's Race-diskriminationskomité og FN's Kvindekomité støtter anbefalingen. De har alle i 2014 og 2015 anbefalet et generelt diskriminationsforbud i Grønland.

Tilsvarende beklager instituttet og rådet, at der ikke er et klagenævn eller et tilsvarende organ med ansvar for behandling af konkrete klagesager om diskrimination i Grønland. Vi anbefaler, at Grønland opretter et ligebehandlingsnævn, som sikrer en effektiv civilretlig beskyttelse mod diskrimination. Et administrativt klageorgan vil være et stort skridt videre i retning af en effektiv retsbeskyttelse på dette område.

ØGET INDSAMLING AF SYSTEMATISK VIDEN

Det er et tilbagevendende tema i instituttets arbejde, at der mangler viden og statistik om arbejdet med ligebehandling af udsatte grupper i Grønland. Det kan for eksempel være viden om antallet af personer med handicap, børn med handicap, personer udsat for vold i parforhold, sager om diskrimination af forskellige grunde eller viden om, hvorfor en væsentlig andel af børn og unge hverken påbegynder eller gennemfører anden uddannelse end folkeskolen.

”

Flere FN-komitéeer støtter vores anbefaling om, at Grønland indfører et generelt forbud mod diskrimination såvel inden for som uden for arbejdsmarkedet.

2014-16 var højsæson for rapportering til FN.

Instituttet og Grønlands Råd for Menneskerettigheder anbefalede i statusrapporterne om menneskerettighedssituationen i Grønland i 2014 og 2016, at myndighederne iværksætter en systematisk indsamling af viden inden for forskellige områder. Dette støttes af anbefalinger fra FN-komitéerne for Handicapkonventionen, Racediskriminationskonventionen, Kvindekonventionen og Konventionen om borgerlige og politiske rettigheder.

Grønlands Råd for Menneskerettigheder har i 2014-15 fået udarbejdet tre konsulentrapporter, som beskriver internationale konventioners betydning i Grønland for henholdsvis børns

rettigheder, rettigheder for personer med handicap og adgangen til effektive retsmidler.

UPR: DEN STORE MENNESKERETS-GENNEMGANG

Instituttet har samarbejdet med Grønlands Råd for Menneskerettigheder om at rapportere til FN's Menneskerettighedsråd i forbindelse med Den Universelle Periodiske Bedømmelse (UPR) af Danmark, Grønland og Færøerne i januar 2016.

I alle egne af Grønland og i alle dele af retsvæsenet, kommunerne og selvstyret bør borgernes retssikkerhed være i højsædet.

I UPR-processen undersøger FN's Menneskerettighedsråd hvert femte år et lands samlede efterlevelse af erklæringer, menneskerettighedskonventioner og andre menneskeretlige forpligtelser og løfter. Grønlands Råd for Menneskerettigheder udarbejdede en UPR-rapport og afgav et grundigt høringssvar om statens UPR-rapport i 2015. Instituttet bistod rådet med at udarbejde begge bidrag.

Vi er også kommet med forslag til anbefalinger til staten ved møder med rådets lande-repræsentanter forud for mødet i FN's Menneskerettighedsråd. Rådets gennemgang af et land har fokus på bekymringer og udfordringer og munder ud i anbefalinger til forbedringer, som Danmark og Grønland skal tage stilling til.

Processen, anbefalingerne og statens samlede stillingtagen til anbefalingerne skaber bevidsthed og sætter et vigtigt fokus på, hvor der bør sættes ind for at forbedre vilkårene for samfundets borgere. I forbindelse med overvejelserne om, hvordan dette skal ske i praksis, overlader FN's Menneskerettighedsråd et stort skøn til nationale myndigheder og beslutningstagere.

FOLKEHØRING: BEDRE RETSSIKKERHED

I et vellykket samarbejde med Udenrigs-direktoratet arrangerede Grønlands Råd for Menneskerettigheder og instituttet en folkehøring i Nuuk i marts 2015 som led i UPR-

processen. Under temaet retssikkerhed blev mange emner af relevans for både retsvæsenet, kommunerne og centraladministration drøftet.

Instituttet og rådet anbefaler – inspireret af folkehøringen – blandt andet følgende:

- Der skal være fokus på at sikre en langsigtet, holdbar løsning for sagsbehandlingen ved domstolene.
- Borgerne skal i retssager kunne forstå, hvad der foregår, og have mulighed for at læse sagens dokumenter. De findes som regel kun på dansk og bør derfor oversættes til grønlandsk, hvis der er behov.
- Myndighedernes struktur skal være i overensstemmelse med basale retsprincipper. Der må ikke herske tvivl om, hvorvidt styrelser er selvstændige myndigheder, hvis afgørelser kan påklages til det relevante departement.
- Det er vigtigt, at der sættes fokus på at forbedre sagsbehandlingen i kommunerne, herunder på løbende efteruddannelse af sagsbehandlere.
- Lovgivningens kvalitet i Grønland skal højnes. For eksempel bør rigslovgivning generelt udformes som love for Grønland, så bemærkningerne er tilpasset grønlandske forhold. Når dansk lovgivning bliver sat i kraft for Grønland ved anordning, sker det sædvanligvis med forsinkelse, og der er ingen tilhørende bemærkninger. Der er derfor risiko for, at bestemmelserne ikke er overvejet grundigt ud fra grønlandske forhold.